

001	006	011	016	021	026	031	036	041	046	051	056	061	066	071	076	081	086	091	096	100

Perjantaina 28. syyskuuta 2012

MAASEUDUN TULEVAISUUS

15

VIIKONVAIHDE

PERJANTAIVIERAS

Talo on asumista varten

Sade ropisee kattoon. Kuuntelet sängyssäsi kuivassa ja lämpimässä peiton alla. Tunnet, miten mukavaa onkaan nukahtaa näin. Kiitos sivilisaatiolle, kaikille esi-isille, jotka ovat kehittäelleet tällaisen talon.

Palaat illalla matkalta kotiin. Jo kaukaa näet valot ikkunoissa. Ne kertovat, että joku on kotona, rakastaa tätä paikkaa ja odottaa sinuakin. Valaistu talo on ystävällinen. Se tervehtii ja kutsuu.

Istumme takan loisteessa tai pidämme uunin luukkua auki. Tuli tuo huoneeseen ajattoman ajan. Se saa kertomaan juttuja, puhumaan luottamuksella, puhumaan totta. Tuli puhdistaa olemista ja sitoo ympärillä olijat yhteen.

Nämä edelliset kolme esimerkkiä ovat talon filosofiaa tai oikeammin sivistyssanalla sanoen asumisen fenomenologi-aa. Talo on kulttuurituote, joka herättää meissä elämyksiä siinä kuin musiikki, elokuva tai teatteri. Ero taidemuotoihin on vain siinä, että jokainen asuu jossakin ja suurimman osan aikaa. Talo sananmukaisesti muotoilee olemisemme tapaa.

Uskon vahvasti, että talo, ja nimenomaan yleispätevästi oivallettu talo, on se, mikä on asumisessa tärkeintä. Siis se, että jopa kunnassakin talo – asukkaan toimeentulon lähteestä riippumatta – on se, mikä määrittää asukkaan ja kuntalaisen. Asumisen kautta kuulut paikkakuntaan.

Kunnassa ja kuntakeskuksessa talo nimittäin eroaa kaupunkitalosta siinä, että talo sallii luonnon ja tuo sen sopivalla tavalla sisään osaksi asumista. Talossa toteutuu se sama, mitä moni kerrostalossa tai muuten tiiviisti asuva kaupunkilainen hakee kesämökiltään.

Tulevaisuuden yhteiskunnassa se, joka ymmärtää asumista, on vahva vaikuttaja. Nimittäin, jotta voimme kaavoittaa, rakentaa ja jättää vihreää luontoa, meidän on ensin ymmärrettävä asumista. Monikin ymmärtää asu- mista intuitiivisesti, mutta muutoilepa se sanoiksi, saati kunnallisiksi päätöksiksi. Miten kertoa oivallus muille?

Tässä ei tarvitse aloittaa ihan alusta. On sellaisia taloa ja ihmisen tilatunteita pohtineita viisaita.

On runoilijoita, filosofeja, arkkitehteja, antropologeja. Talo on mikrokosmos, joka on makrokosmoksen kuva. Toisin sanoen talo on miniatyyrikuva maailmasta. Se on pienoiskuva maailmassa vaikuttavista voimista, jotka meidän tulisi ymmärtää, jotta osaisimme elää maan päällä.

Talo kokoa valon, lämmön, maiseman ja asukkaat. Se kestää tuulen, sateen, pakkasen ja paahteen. Tuo sade- pisara on joskus ollut osa Atlanttia ja pisaran ytimessä oleva tomuhiukkanen on peräisin Saharasta. Katon muoto kertoo, missä kohtaa Eurooppaa olemme.

Koko talon idean on meille välittänyt vasarakirveskansa. Talo on johdettu liettualaisesta sanasta stalas (talas), missä on yhteinen eurooppalainen stell-kanta. Stell, stall, stad, talas, tallt ja talo tarkoittavat jotakin pystytettyä, pystyyn nostettuja puita ja hirsii tai pylväsrakenteista rakennusta. Sieltä kömpii historiaan talonpoikakin... Ja sieltä tulee jopa yhdistysten perusvoima, sana talkoo.

Huonot asumisen ratkaisut ovat rikoksia ihmisyyttä vastaan. Talo on sitä asuvien omakuva. Siksi passiivitalo edustaa täydellistä asumisen väärinym- märtystä. Tavoitteena tulee olla aktiivitalo, joka ei ole elämästä eristetty, vaan vuorovaikutuksessa elä- män kanssa. Ja kunnankin tulee kunnioittaa ihmis- ten asumisunelmia.

JUHA KUISMA on kylien liike-toiminta-asiamies.

PAIKANNIMI KERTOO

Jättiläisen paiskomia kivenmurikoita

Tarinan mukaan jättiläinen heitti suutuspäissään siirto-lohkareen Turun Pallivahaan läheiseltä Nunnavuorelta. Me modernin ajan ihmiset selittämme kymmenmetrisen kivenmurikan tulleen paikalle mannerjään mukana jääkau- den aikana.

Turun lentokentän Pirunkivi on vieläkin suurempi, mutta Suomen suurimman siirtolohkareen titteli menee Ruissalon edustan Kukkarokivelle. Sillä on korkeutta peräti seitsemän- toista metriä.

Myös Kukkarokivelle on tarina. Raision keskiaikaista kirkkoa rakentanut jättiläinen riitaantui papin kanssa ja uhkasi hävittää kirkon. Löydettyään kukkaroonsa valtavan kiven jättiläinen huomasi eksyneensä ja paiskasi kiven mereen.

Aleksis Kiven Seitsemässä veljeksessä veljekset kiipeävät Hiidenkivelle pakoon hurjistunutta härkälaumaa. Pako- paikaksi soveltuvia siirtolohkareita löytyy Nurmijärven alueelta lukuisia.

On arveltu, että Hiidenkiven esikuvana oli Raalan ja Rajamäen välinen rajakivi vanhan kolmostien varressa. Tämä Hiidenkivi on merkitty nähtävyydeksi. Toisena vaihtoehtona pidetään Orikiveä, joka on erottanut Raalan ja Palojoen kylät.

Mutta takaisin Pallivahan kivelle. Lounaismurteiden palli merkitsee palloa ja se kuvaa siirtolohkareen pyöreää muo- toa. Vaha puolestaan tarkoittaa suurta kiveä tai rajakiveä.

TOPI LINJAMA

Kukko kiekuu pikkukaupungin keskustassa

Herra Tossavainen kiekaisee vieraat tervetulleiksi tutustumaan kaupunkilais- perheen kanalaan. Kiekaisu kuuluu omakotitalon pihan perältä vain kilometrin päässä Heinolan torilta.

HEINOLA (MT)

Luokanopettaja **Satu Nipuli** on juuri tullut töistä ja hakenut kolmevuotiaan **Santran** päivä- kodista.

”Oppilaat jo kyselevät, että ope, milloin me päästään katsomaan kanoja”, Nipuli kertoo. ”Moni tä- män ajan lapsi ei välttämättä ole kanoja koskaan nähnyt.”

Kasvatuksellinen näkökulma painoi paljon, kun perheenisä **Vihtori Koskinen** innostui ide- asta. Ylen toimittajana hän oli törmännyt kaupunkikanalavil- litykseen, tehnyt jutun ja saman tien päätöksen.

”Soitin Satulle ja sanoin, että meille tulee kanala.”

Puolison ei tarvinnut kauan empiä. ”Mietin, kuka ne kanat hoitaa, jos ollaan reissussa. Sekin sitten selvisi. Vanhempani, joilla on takana kanalaharrastusta, ovat villinä mukana auttamassa.”

Iloa koko perheelle

”Kanala on kiva meidän Santralle ja naapurin serkkutytlle”, Kos- kinen sanoo. ”Lapset pääsevät ruokkimaan kanoja ja tekemään vähän bisnestä, kun kanat alkavat munia.”

Idea on toiminut Koskinen mukaan hyvin esimerkiksi nasto- lalaisessa perhekodissa.

”Sijoituslapset ovat tienan- neet jo usean polkupyörän rahat kanamunien myynnillä naapu- rustoon. Ajattelin, että idea voisi toimia myös meillä.”

Reilun kolmen kuukauden ikäiset kanat eivät vielä muni. Perheessä on laskeskeltu, että ensimmäiset munakkaat omista munista paistetaan jouluksi.

Isä ja tytär Santra tapaavat ruokkia kanoja parikin kertaa päivässä, vaikka ne pärjäävät ruokinta-automaatinkin turvin.

”Tänään me syömmme moni- puolista puuroa”, Koskinen esi- telee. Joku naapureista on kiikut- tanut kanalan eteiseen tuoretta salaattia, jota Santra tarjoilee innokkaille nokkijoille.

Tyrnäväläistä kantaa

Kanalan asukkaat ovat suomalai- sia maatiaiskanoja, jotka hankit- tiin elokuussa Luhangasta.

”Päädyin tyrnäväläiseen kan- taan, koska kanat ovat hauskan- näköisiä. Ne ovat kaikki erinä- köisiä ja munivat melkein munan päivässä”, Koskinen perustelee.

Missään tapauksessa hän ei halunnut pitkälle jalostettua rotua, joka on menettänyt luon- taiset piirteitä.

Laumassa voi havaita jo yksi- löllisiä piirteitä. ”Peppi on kaik- kein rämäpäisin”, Satu Nipuli esittelee. Peppi syö kädestä ja nappaa oitis madon pihalta, jos lauma päästetään hetkeksi ai- tauksen ulkopuolelle.

Nimikisa tupareissa

Santra on nimennyt suurimman osan kanalan asukeista.

Pepin lisäksi joukkoon kuulu- vat Herra Tossavainen, Tommika ja Annika, Rosaliitta ja rouva Rissass, jotka tarkoittavat kahta samannäköistä kanaa. Nyt arvel- laan, että toinen rouva Rissasista onkin herra.

» Omistajat aikovat lähteä mukaan suoma- laisen maatiais- kanan säilytys- ohjelmaan.

Loput kanat Ronja, Tuksu, Sue Ellen ja Omeletti saivat nimensä kanalan tupaantuliaisissa.

”Tupareista tuli hauska ja so- siaalinen tapahtuma. Meillä kävi noin sata ihmistä”, Nipuli kertoo. Soittopuolesta vastasi perheen ystävät, muusikko **Tuomas Oras- maa**.

Nostalginen kiekaisu

Alun perin ajateltiin hankkia vain kanoja. ”Mietin, uskalletaanko ottaa kukkoa kiekumaan kaavoit- etulle alueelle”, Koskinen kertoo.

Kierros lähinaapurien luona puolsi kukkoa.

”Naapurin rouva liikutui lähes kyyneleihin. Hän kertoi sanoneensa joskus miehelleen, että voi jos kuulisi vielä joskus elämässään kukon kiekuvan.”

Kiekaisut eivät näytä haittaa- van muitakaan, sillä naapurit kantavat kanalaan tämän tästä syötävää.

Perheen omat ruuantähteet menevät suurelta osin kanojen ruuaksi. Etenkin puurot ovat kaikkiruokaisten lemmikkien herkkua.

Ei noka koputtamista

Byrokatiasta ei kerry harrasta- jalle painolastia. Ilmoitus Eviran pitää kuitenkin tehdä, vaikka ka- noja olisi kuinka vähän.

Koskinen teki ilmoituksen paikallisen maaseutuasiamiehen kautta.

”Kysyin myös kaupungin ym- päristöpuolelta, onko heillä jotain noka koputtamista. Tässä voi olla kuntakohtaisia eroja. Jotkut kunnat eivät katso hyvällä sitä, et- tä kanoja tuodaan kaava-alueelle. Heinolassa näytettiin heti vihreää valoa.”

Lauteet vaihtuivat orsiin

Kanala rakennettiin vanhaan pihasaunaan. Lauteet raivattiin pois ja seinät eristettiin kunnolla. Patterikin on tarkoitus hankkia varmuuden vuoksi.

Tärkeimpiä tarvikkeita ovat ruoka- ja juoma-automaatti, orsi, orren alla lantaritilä, kuivikkeet sekä munimispesä.

Kustannuksia ei Koskinen mukaan paljon kerry, jos paikka on valmiina. Saunarakennus oli tarkoitus joka tapauksessa kun- nostaa.

Kanalan omistajat aikovat läh- teä mukaan suomalaisen maati- aiskanan säilytysohjelmaan, jota Maa- ja elintarviketalouden tut- kimuskeskus koordinoi. ”Voidaan tehdä tipusia ja jatkaa kantaa”, Satu Nipuli sanoo.

”Minulle oli yllätys, että jotkut maatiaiskannat ovat kuolleet su- kupuuttoon. Onhan se tosi upea- ta, että ikään kuin tässä sivussa voidaan tehdä hyvä teko.”

TARJA HALLA

Kukko saa ”sykkyhoitoa”, isä Vihtori Koskinen selittää tyttärelleen Santralle.

Suomalainen maatiaiskana on kotiutunut hyvin kaupunkioloihin. Tyrnäväläinen kanta löytyi elokuussa Luhangasta.

MÄÄRÄYKSET

Tautien ehkäisy koskee kaikkia

Jokaisen kanalan

perustajan on tehtävä ilmoitus kunnan maaseutuelinkeinoviran- omaiselle.

Maaliskuun alusta toukokuun loppuun kanoja ei saa päästää verkkoaitauksesta vapaaksi lintuinfluenssan takia.

Salmonellan valvonta on pakollista, jos kanalasta

myydään munia.

Vastuullisuus tauti- suojauksessa on tärkeää.

Muutamissa harrastekanaloiissa on havaittu tarttuvaa keuhko- putkentulehdusta (IB) ja kurkunpään ja henkitorven tulehdusta (ILT).

Lisätietoja löytyy esimerkiksi

Eviran ja ETT:n verkkosivuilta.

Vähän leikkimieltä. Satu Nipuli on maalannut kanalan portaatkin vaaleanpunaisiksi.